

Міністерство освіти і науки України

Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра економіки підприємства і міжнародного бізнесу

07/01-27М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з дисципліни
«Фінансові системи зарубіжних країн»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Міжнародний бізнес»
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою з якості
ННІЕМ
Протокол № 3 від 18 листопада 2025 р.

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Фінансові системи зарубіжних країн» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Міжнародний бізнес» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Царук Д. С. Рівне : НУВГП, 2025. 31 с.

Укладач: Царук Д. С., старший викладач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу, доктор філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Відповідальний за випуск: Кушнір Н. Б., к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу.

Керівник групи забезпечення ОПП: Красовська Ю. В. , к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу

ЗМІСТ

1. Мета та завдання освітньої компоненти.....	3
2. Теми та зміст практичних занять	5
3. Види самостійної роботи студентів	21
4. Вимоги до підготовки, виконання та оформлення завдань за видами самостійної роботи студента	22
4.1. Індивідуальне навчально-дослідне завдання	22
4.2. Вимоги до підготовки презентації індивідуального навчально-дослідного завдання	25
5. Картка оцінювання студентів	26
6. Завдання з підготовки до підсумкового контролю	27
7. Рекомендована література	28

© Д. С. Царук, 2025
© НУВГП, 2025

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

В сучасних умовах вивчення дисципліни «Фінансові системи зарубіжних країн» набуває актуальності для студентів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньої програми «Міжнародний бізнес», оскільки воно забезпечує формування системного розуміння глобальних фінансових процесів, без яких неможливе ефективне функціонування у сфері міжнародного бізнесу. Сучасна світова економіка характеризується високим рівнем інтеграції, взаємозалежності національних фінансових ринків та швидкими трансформаціями у сфері фінансових технологій, що зумовлює необхідність глибокого знання моделей і механізмів організації фінансових систем провідних держав.

Для майбутніх фахівців з міжнародних економічних відносин важливо вміти аналізувати структуру та функціонування фінансових систем різних країн, розуміти відмінності між моделями фінансових податкових, систем, бюджетного процесу, орієнтуватися у діяльності міжнародних фінансових організацій, фондових бірж та регуляторних органів. Це дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення в умовах глобальної конкуренції та фінансових ризиків.

Курс формує практичні компетентності, необхідні для роботи у сфері міжнародного бізнесу: здатність оцінювати інвестиційну привабливість ринків, здійснювати моніторинг фінансових ризиків, аналізувати тенденції розвитку міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, використовувати статистичні та аналітичні матеріали провідних фінансових інституцій. Окрім того, він сприяє розумінню процесів глобалізації, фінансової інтеграції та впливу світових фінансових криз на національні економіки.

Вивчення дисципліни забезпечує студентам не лише теоретичні знання, але й навички аналізу та прогнозування, необхідні для професійної діяльності у сфері міжнародних економічних відносин і бізнесу, підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці та здатність ефективно діяти в умовах постійних змін глобального фінансового середовища.

Вивчення дисципліни передбачає наступні завдання:

- 1) Формування теоретичних знань про сутність, структуру та функції фінансових систем зарубіжних країн, їхнє підґрунтя та особливості розвитку.

- 2) Оцінка впливу глобалізації та фінансової інтеграції на функціонування фінансових систем різних країн.
- 3) Формування вмінь і навичок щодо визначення ключових напрямів глобалізації світових фінансових потоків.
- 4) Набуття практичних компетентностей із застосування знань про принципи та форми організації фінансових відносин у різних сферах суспільного життя.
- 5) Формування здатності визначати можливості та ризики у фінансових системах та розробляти пропозиції щодо їх мінімізації у міжнародній діяльності.

У результаті вивчення курсу «Фінансові системи зарубіжних країн» **студенти повинні знати:**

- сутність, структуру та функції фінансових систем зарубіжних країн;
- роль центральних банків у забезпеченні стабільності фінансової системи;
- основи бюджетного процесу в розвинутих країнах світу;
- специфіку діяльності банківських та небанківських фінансових інститутів;
- вплив міжнародних фінансових організацій на світову фінансову систему;
- механізми та тенденції глобалізації й інтеграції фінансових систем;
- сучасні проблеми та ризики розвитку фінансових систем у країнах із різним рівнем економічного розвитку;
- особливості адаптації фінансової системи України до світових стандартів і практик.

Студенти повинні вміти:

- аналізувати структуру та аспекти функціонування фінансових систем провідних країн світу;
- здійснювати порівняльний аналіз моделей фінансових систем і визначати їхні переваги та недоліки;
- використовувати офіційні статистичні та аналітичні матеріали міжнародних організацій і фондових бірж;
- оцінювати інвестиційну привабливість фінансових ринків різних країн;
- виявляти та прогнозувати фінансові ризики у міжнародному бізнесі;

- аргументовано формулювати висновки та пропозиції щодо вдосконалення фінансової системи України з урахуванням зарубіжного досвіду;
- презентувати результати аналітичних досліджень у формі звітів, презентацій та наукових обговорень.

Освітній компонент «Фінансові системи зарубіжних країн» є дисципліною вибіркового блоку із циклу професійної підготовки для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини». Курс вивчається з урахуванням знань студентів із попередньої дисципліни «Фінанси, гроші і кредит», а також курс передбачено перед вивченням дисциплін «Міжнародні валютно-кредитні відносини», «Міжнародна інвестиційна діяльність», «Міжнародні валютні операції».

2. ТЕМИ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття з дисципліни «Фінансові системи зарубіжних країн» забезпечують закріплення теоретичних знань і формування професійних компетентностей у студентів. Вони сприяють розвитку аналітичних навичок через роботу зі звітами та міжнародними рейтингами, вчать застосовувати методи дослідження для оцінки бюджетного планування, банківських систем, податкових моделей чи ринків капіталу різних країн. Дискусії та групові завдання стимулюють розвиток критичного мислення та навичок аргументованого відстоювання позиції. Під час практичних занять поєднуються теоретичні знання з їхнім прикладним використанням через детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та їх застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань, що готує здобувачів до роботи з реальними фінансово-економічними процесами у міжнародному середовищі.

Змістовий модуль 1.

Структура фінансових систем індустріально-розвинених країн

Практичне заняття 1

Тема: Поняття і склад фінансових систем зарубіжних країн та їх бюджетна організація

Кількість годин – 2,0 год.

Мета заняття: сформувати у студентів цілісне уявлення про сутність, структуру та функціонування фінансових систем зарубіжних країн, а також розкрити особливості їхньої бюджетної організації.

План практичного заняття:

1. Фінансова політика розвинених країн та її вплив на економічний розвиток.
2. Методи й моделі фінансового регулювання соціально-економічних процесів у зарубіжних державах.
3. Сутність та механізм реалізації державних видатків.
4. Джерела формування й особливості мобілізації державних доходів.
5. Поняття фінансової системи та основні підходи до її визначення.
6. Структура та характеристика окремих елементів фінансової системи.
7. Міжнародна взаємозалежність фінансових систем у контексті глобалізації світової економіки.
8. Принципи та організаційні засади бюджетного устрою зарубіжних країн.

Питання для самостійного опрацювання та підготовки до практичного заняття:

Теоретичні:

1. Що розуміють під фінансовою системою держави?
2. Які основні ланки входять до складу фінансової системи зарубіжних країн?
3. У чому полягає відмінність між фінансовою системою та фінансовим механізмом?

4. Які класифікаційні підходи до фінансових систем застосовуються у світовій практиці?
5. Які функції виконує бюджет у фінансовій системі країни?
6. Які принципи лежать в основі бюджетного устрою зарубіжних країн?
7. Чим відрізняються унітарна та федеративна моделі бюджетної організації?
8. Як співвідносяться державні та місцеві бюджети у різних країнах?

Аналітичні (проблемні):

1. Які переваги та недоліки притаманні централізованим і децентралізованим бюджетним системам?
2. Як структура фінансової системи впливає на економічний розвиток держави?
3. У чому полягає різниця між бюджетними системами країн ЄС та США?
4. Які проблеми виникають при адаптації зарубіжних моделей бюджетної організації до умов України?

Практичні завдання:

- 1) Складіть порівняльну таблицю фінансових систем двох зарубіжних країн.
- 2) Проаналізуйте приклад структури бюджету певної країни (за офіційними даними).
- 3) Запропонуйте можливі напрями вдосконалення бюджетної організації в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду.

Література:

основна [1, 2, 3, 4, 5];

додаткова [6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 17].

Практичне заняття 2

Тема: Податкові системи зарубіжних країн

Кількість годин – 2,0 год.

Мета заняття: сформувати у студентів знання про сутність, принципи побудови та функціонування податкових систем різних країн

світу, виявити їхні спільні та відмінні риси, а також розкрити роль податків у забезпеченні економічного розвитку й соціальної стабільності.

План практичного заняття:

1. Економічна природа податків та принципи оподаткування.
2. Поняття та основні риси сучасних податкових систем.
3. Еволюція структури, елементи та класифікація податкових систем.
4. Напрями податкової політики, податковий тиск, податкова конкурентоспроможність.
5. Подвійне оподаткування та механізми його усунення.
6. Офшорні зони та офшорний бізнес.

Питання для самостійного опрацювання та підготовки до практичного заняття:

Теоретичні:

1. Розкрити сутність та принципи побудови податкової системи.
2. Охарактеризувати класифікацію податків у зарубіжних країнах.
3. Визначити основні моделі податкових систем у світовій практиці.
4. Пояснити відмінності між податковими системами федеративних та унітарних держав.
5. Проаналізувати співвідношення прямих і непрямих податків у різних країнах.

Аналітичні (проблемні):

1. Проаналізувати структуру податкової системи США та країн ЄС: спільні риси й відмінності.
2. Оцінити роль податків у регулюванні економіки та соціальної сфери.
3. Порівняти податкову політику країн із високим і низьким рівнем податкового навантаження.
4. Визначити основні виклики для податкових систем у сучасних умовах глобалізації.
5. Обґрунтувати можливості адаптації окремих зарубіжних податкових практик в Україні.

Практичні завдання:

- 1) Скласти порівняльну таблицю податкових систем двох зарубіжних країн.
- 2) Розрахувати частку прямих і непрямих податків у бюджеті конкретної держави (за офіційними даними).
- 3) Підготувати короткий кейс: які податкові стимули може використати країна для залучення інвестицій.
- 4) Розробити пропозиції щодо вдосконалення податкової політики України з урахуванням зарубіжного досвіду.

Література:

основна [1, 4];

додаткова [11].

Практичне заняття 3

Тема: Фінансова система США

Кількість годин – 2,0 год.

Мета заняття: сформувати у студентів цілісне розуміння особливостей формування, структури та функціонування фінансової системи США, розкрити специфіку її інституційної організації, ролі у світовій економіці та впливу на міжнародні фінансові відносини.

План практичного заняття:

1. Структура фінансової системи США та її основні елементи.
2. Державний бюджет США: склад, структура доходів і видатків.
3. Бюджетний процес та система державного фінансового контролю.
4. Податкова система США: принципи, види та механізми стягнення податків.
5. Фінанси штатів і місцевих органів влади: організація та особливості управління.
6. Фінанси підприємств та домогосподарств у США: специфіка функціонування та взаємозв'язок з державними фінансами.

Питання для самостійного опрацювання та підготовки до практичного заняття:

Теоретичні:

1. Що являє собою фінансова система США та які її основні складові?
2. Яка структура державного бюджету США та які основні джерела доходів і напрямки видатків?
3. Як організовано бюджетний процес у США?
4. Які органи здійснюють державний фінансовий контроль у США і які їхні повноваження?
5. Які основні принципи та види податків у США?
6. Які особливості фінансів штатів і місцевих органів влади у США?
7. Як функціонують фінанси підприємств та домогосподарств і яка їхня взаємодія з державними фінансами?

Аналітичні (проблемні):

1. Порівняйте структуру податкових надходжень у США та іншій країні з розвинутою економікою.
2. Проаналізуйте вплив бюджетного процесу США на ефективність державних видатків.
3. Оцініть роль Федеральної резервної системи у регулюванні фінансової системи країни.
4. Визначте переваги та недоліки фінансової децентралізації у США (штати та місцеві органи влади).
5. Проаналізуйте вплив фінансів домогосподарств на формування попиту та економічне зростання.

Практичні завдання:

- 1) Складіть порівняльну таблицю бюджету США: доходи, видатки, дефіцит/профіцит.
- 2) Підготуйте короткий кейс щодо функціонування податкової системи США і її впливу на бізнес.
- 3) Розробіть схему взаємодії фінансів держави, штатів, підприємств і домогосподарств.
- 4) Проаналізуйте приклад бюджету конкретного штату та визначте основні джерела доходів і видатки.
- 5) Зробіть практичне завдання: визначте, які податкові стимули використовуються для підтримки інвестицій у США.

Література:

основна [1, 3, 4, 5];

додаткова [8, 12, 17].

Практичне заняття 4

Тема: Фінансова система Японії

Кількість годин – 2,0 год.

Мета заняття: сформувати у студентів знання та розуміння структури, принципів функціонування та особливостей фінансової системи Японії, розкрити роль державних, приватних і місцевих фінансових інститутів у забезпеченні економічного розвитку, а також показати взаємозв'язок фінансової системи Японії з міжнародними фінансовими ринками.

План практичного заняття:

1. Особливості структури та функціонування фінансової системи Японії.
2. Державний бюджет Японії: склад, структура доходів і видатків, динаміка змін.
3. Бюджетний процес у Японії: основні етапи та особливості організації.
4. Система фінансового контролю: органи та механізми нагляду.
5. Бюджетний дефіцит і державний борг: оцінка та тенденції.
6. Управління фінансами державних і приватних підприємств у Японії: специфіка та взаємозв'язок із державними фінансами.

Питання для самостійного опрацювання та підготовки до практичного заняття:

Теоретичні:

1. Які особливості побудови фінансової системи Японії порівняно з іншими розвиненими країнами?
2. Яка структура державного бюджету Японії, основні джерела доходів і напрямки видатків?
3. Як організовано бюджетний процес у Японії та які його ключові етапи?
4. Які органи здійснюють фінансовий контроль у Японії та які їхні функції?

5. У чому полягають особливості управління фінансами державних і приватних підприємств Японії?

Аналітичні (проблемні):

1. Проаналізуйте динаміку бюджетних доходів і видатків Японії за останні роки.
2. Оцініть вплив бюджетного дефіциту та державного боргу на економічну стабільність Японії.
3. Порівняйте бюджетний процес Японії з бюджетним процесом США або країн ЄС.
4. Визначте сильні та слабкі сторони організації фінансового контролю в Японії.
5. Проаналізуйте взаємозв'язок між фінансами державних підприємств і загальною бюджетною політикою.

Практичні завдання:

- 1) Складіть таблицю структури доходів і видатків державного бюджету Японії.
- 2) Підготуйте інформацію щодо управління фінансами конкретного державного або приватного підприємства Японії.
- 3) Розробіть схему взаємодії основних елементів фінансової системи Японії (державні фінанси, банки, підприємства, домогосподарства).
- 4) Визначте та обґрунтуйте можливі шляхи зменшення бюджетного дефіциту Японії.
- 5) Проаналізуйте приклад фінансування місцевих органів влади та визначте основні джерела доходів і видатки.

Література:

основна [1, 3, 4, 5];

додаткова [6, 9, 15, 17].

Практичне заняття 5

Тема: Фінансова система Європейського Союзу

Кількість годин – 2,0 год.

Мета заняття:

План практичного заняття:

1. Характеристика інституціональної структури ЄС.
2. Організація, структура та динаміка бюджету Європейського Союзу.
3. Бюджетний процес та державний фінансовий контроль у ЄС.
4. Принципи організації оподатковування в ЄС, напрямки гармонізації податкового законодавства.

Питання для самостійного опрацювання та підготовки до практичного заняття:

Теоретичні:

1. Які основні елементи фінансової системи Європейського Союзу?
2. Які функції виконує Європейський центральний банк (ЄЦБ)?
3. У чому полягає відмінність між бюджетом ЄС та національними бюджетами держав-членів?
4. Які джерела формування власних ресурсів бюджету ЄС?
5. Що таке Європейський стабілізаційний механізм (ESM) і яку роль він відіграє?

Аналітичні (проблемні):

1. Проаналізуйте структуру доходів і видатків бюджету ЄС. Які напрямки фінансування є пріоритетними?
2. Як впливають політичні та економічні кризи на фінансову стійкість ЄС?
3. Порівняйте механізми регулювання фінансових ринків у ЄС та США.
4. Як запровадження євро вплинуло на фінансову інтеграцію в Європі?
5. Оцініть ефективність інституційного контролю за використанням коштів ЄС.

Практичні завдання:

- 1) Розрахуйте частку внеску певної країни-члена (наприклад, Німеччини чи Польщі) у формуванні бюджету ЄС за останній рік, використовуючи статистичні дані.
- 2) Складіть порівняльну таблицю: «Структура бюджету ЄС та бюджету України».

- 3) Розв'яжіть кейс: уявіть, що країна-кандидат на вступ до ЄС повинна адаптувати свою фінансову систему. Які кроки необхідні?
- 4) Проаналізуйте офіційний звіт Європейського рахункового суду та визначте найпоширеніші проблеми у використанні коштів.
- 5) Розробіть власні пропозиції щодо вдосконалення фінансової системи ЄС у контексті нових викликів (енергетична безпека, війна в Україні, зелений перехід).

Література:

основна [1, 2, 3, 4, 5];

додаткова [9, 15, 16].

Практичне заняття 6

Тема: Фінансова система Німеччини

Кількість годин – 2,0 год.

Мета заняття: сформувати у студентів розуміння структури та особливостей фінансової системи Німеччини; навчитися аналізувати доходи та видатки державного бюджету ФРН, а також особливості податкової системи та механізму фінансового вирівнювання.

План практичного заняття:

1. Соціально-економічні тенденції та фінансова політика ФРН.
2. Державний устрій і розподіл фінансових повноважень у ФРН.
3. Податково-бюджетна система та бюджетний процес Німеччини.
4. Доходи й видатки федерального та місцевих бюджетів.
5. Механізм фінансового вирівнювання ФРН.
6. Боргова політика держави.
7. Страхувий ринок і система медичного страхування Німеччини.

Питання для самостійного опрацювання та підготовки до практичного заняття:

Теоретичні:

1. Які основні особливості соціально-економічного розвитку ФРН?
2. Як побудована бюджетна система Німеччини?
3. Які функції виконує Бундесбанк?

4. Що таке фінансове вирівнювання та навіщо воно застосовується у ФРН?
5. Які особливості має система медичного страхування в Німеччині?

Аналітичні (проблемні):

1. Проаналізуйте співвідношення доходів і видатків федерального бюджету Німеччини.
2. Оцініть вплив боргової політики ФРН на економічну стабільність країни.
3. Порівняйте бюджетний процес Німеччини та України.
4. Як податкова система ФРН впливає на розвиток підприємництва?
5. Визначте сильні та слабкі сторони моделі фінансового вирівнювання у ФРН.

Практичні завдання:

- 1) Складіть таблицю структури доходів і видатків федерального бюджету ФРН за останній рік (за статистичними даними).
- 2) Розрахуйте умовний приклад: яку частку податкових надходжень формують ПДВ та прибутковий податок у бюджеті ФРН.
- 3) Змодельуйте ситуацію: як би змінився баланс місцевих бюджетів у разі зменшення дотацій від федерації?
- 4) Побудуйте схему бюджетного процесу Німеччини (від планування до затвердження).
- 5) Проаналізуйте приклад німецької системи медичного страхування та визначте, які елементи можна адаптувати в Україні.

Література:

основна [1, 2, 4, 5];

додаткова [9, 15, 16, 17].

Практичне заняття 7

Тема: Фінансові системи Великої Британії та Франції

Кількість годин – 2,0 год.

Мета заняття: ознайомлення з особливостями бюджетної та податкової систем Великої Британії та Франції, роллю центральних банків і фінансових ринків; набуття студентами вмінь порівняння англосаксонської та континентальної моделі, аналізу доходів й видатків бюджетів, а також вміння робити висновки щодо ефективності фінансової політики обох країн.

План практичного заняття:

1. Історія формування фінансової системи та соціально-економічні тенденції Великої Британії.
2. Структура державних фінансів та управління ними у Великій Британії.
3. Бюджетне право, процес формування та виконання бюджету, доходи й видатки зведеного бюджету.
4. Доходи та видатки Королівської сім'ї Великої Британії.
5. Податкова система та фінансування соціальної сфери Великої Британії.
6. Соціально-економічні показники розвитку Франції.
7. Бюджетний устрій і бюджетна система Франції.
8. Податкова система Франції, фінанси місцевих органів влади та механізми фінансового вирівнювання.

Питання для самостійного опрацювання та підготовки до практичного заняття:

Теоретичні:

1. Які історичні фактори вплинули на формування фінансової системи Великої Британії?
2. Які основні складові системи державних фінансів у Великій Британії та Франції?
3. У чому полягають особливості бюджетного процесу в обох країнах?
4. Які механізми фінансового вирівнювання застосовуються у Франції?

5. Які джерела доходів і напрямки видатків Королівської сім'ї Великої Британії.

Аналітичні (проблемні):

1. Порівняйте структуру доходів і видатків зведеного бюджету Великої Британії та Франції.
2. Проаналізуйте ефективність податкової системи обох країн щодо стимулювання економічного розвитку.
3. Оцініть роль фінансів місцевих органів влади у Франції та їх вплив на соціальне вирівнювання.
4. Які соціально-економічні показники найкраще відображають стан фінансової системи цих країн?

Практичні завдання:

- 1) Складіть таблицю доходів і видатків зведеного бюджету Великої Британії за останній рік.
- 2) Підготуйте короткий порівняльний аналіз податкових систем Великої Британії та Франції.
- 3) Розрахуйте умовний приклад частки доходів Королівської сім'ї у державному бюджеті та основні напрямки її витрат.
- 4) Побудуйте схему бюджетного процесу Франції від формування до виконання бюджету.

Література:

основна [1, 4, 5];

додаткова [9, 15, 16].

Практичне заняття 8

Тема: Фінансові системи країн Центральної та Східної Європи

Кількість годин – 2,0 год.

Мета заняття: ознайомлення студентів з особливостями фінансових систем країн Центральної та Східної Європи, їх структурою та принципами функціонування; розуміння ролі державного бюджету, податкових систем, банківського сектору та механізмів фінансового регулювання у забезпеченні економічної стабільності та розвитку; формування оцінки ефективності фінансової політики в регіоні.

План практичного заняття:

1. Структура фінансових систем країн Центральної та Східної Європи: спільні риси та відмінності розвитку.
2. Етапи реформування бюджетних систем постсоціалістичних країн.
3. Порівняльний аналіз складу та структури державних бюджетів Польщі, Болгарії та Угорщини.
4. Функціонування державного сектору економіки та особливості приватизації.
5. Проблеми та ефективність приватизаційних процесів у регіоні.
6. Державний кредит і динаміка державного боргу.
7. Адаптація економічної політики до інтеграційних вимог ЄС.

Питання для самостійного опрацювання та підготовки до практичного заняття:

Теоретичні:

1. Які основні структурні елементи фінансових систем країн Центральної та Східної Європи?
2. У чому полягають спільні та відмінні риси розвитку фінансових систем постсоціалістичних країн?
3. Які напрямки реформування бюджетних систем цих країн були пріоритетними після 1990-х років?
4. Які особливості приватизації державного майна в регіоні?
5. Що таке державний кредит і як формується державний борг у країнах Центральної та Східної Європи?

Аналітичні (проблемні):

1. Порівняйте структуру доходів і видатків державних бюджетів Польщі, Болгарії та Угорщини.
2. Оцініть ефективність проведених приватизаційних процесів у країнах регіону.
3. Проаналізуйте вплив державного сектору на економіку країн Центральної та Східної Європи.
4. Як інтеграційні вимоги ЄС вплинули на бюджетну та економічну політику цих країн?

Практичні завдання:

- 1) Складіть таблицю структури доходів і видатків державних бюджетів Польщі, Болгарії та Угорщини за останній рік.
- 2) Розробіть схему державного боргу та структури державного кредиту однієї з країн регіону.
- 3) Підготуйте короткий кейс: як приватизаційна політика вплинула на розвиток економіки певної країни Центральної чи Східної Європи.
- 4) Проведіть порівняльний аналіз заходів адаптації економічної політики до стандартів ЄС у двох країнах регіону.

Література:

основна [1, 2, 4, 5];

додаткова [16].

Практичне заняття 9

Тема: Фінанси Китайської Народної Республіки

Кількість годин – 2,0 год.

Мета заняття: ознайомлення студентів зі структурою та особливостями фінансової системи Китаю, її інститутами та принципами функціонування. Практична частина спрямована на розвиток навичок аналізу доходів і видатків бюджету, оцінки ефективності фінансової політики та порівняльного вивчення фінансової системи КНР із іншими країнами світу.

План практичного заняття:

1. Соціально-економічні тенденції та фінансова політика КНР.
2. Структура державних фінансів та їхні основні складові КНР.
3. Бюджетна система і процес формування та виконання бюджету Китаю.
4. Податкова система КНР та механізми збору доходів.
5. Ресурси бюджетної системи, позабюджетні доходи та видатки органів влади Китаю.
6. Державний борг КНР: структура та динаміка.

Питання для самостійного опрацювання та підготовки до практичного заняття:

Теоретичні:

1. Які основні тенденції соціально-економічного розвитку КНР?
2. Як побудована система державних фінансів Китаю?
3. Які особливості бюджетного процесу та формування бюджету КНР?
4. Які ключові податки існують у Китаї та як вони впливають на економіку?
5. Що таке державний борг і які його особливості у КНР?

Аналітичні (проблемні):

1. Проаналізуйте співвідношення доходів і видатків бюджету КНР.
2. Оцініть ефективність фінансової політики КНР у стимулюванні економічного зростання.
3. Порівняйте роль бюджетних та позабюджетних доходів у фінансуванні державних програм.
4. Які ризики виникають у зв'язку з державним боргом Китаю?

Практичні завдання:

- 1) Складіть таблицю доходів і видатків бюджету КНР за останній рік.
- 2) Розрахуйте частку податкових доходів у структурі зведеного бюджету.
- 3) Підготуйте короткий кейс: як зміни в податковій системі вплинули на державні видатки.
- 4) Побудуйте схему бюджетного процесу КНР від планування до виконання бюджету.
- 5) Проаналізуйте роль позабюджетних доходів у фінансуванні державних програм і видатків.

Література:

основна [1, 4, 5];

3. ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення курсу освітнього компонента *«Фінансові системи зарубіжних країн»* і спрямована на закріплення, поглиблення та розширення знань, отриманих у процесі лекційних і практичних занять, а також на формування у студентів навичок самостійного здобуття та критичного осмислення інформації. Мета самостійної роботи – забезпечити ґрунтовне засвоєння теоретичних положень, розвиток умінь аналітично оцінювати функціонування фінансових систем різних країн світу, формувати здатність до порівняльного аналізу та узагальнення досвіду зарубіжних держав для подальшого використання у вітчизняній практиці.

На самостійну роботу студентів денної форми з вивчення навчальної дисципліни *«Фінансові системи зарубіжних країн»* виділяється 80 годин (або 66,7% від фонду часу, запланованого у силабусі освітнього компоненту).

Позааудиторна самостійна робота студентів включає: роботи обов'язкового характеру; роботи вибіркового характеру; роботи стимулюючого характеру.

Основні завдання самостійної роботи студентів:

- 1) опрацювання рекомендованої літератури та додаткових джерел інформації;
- 2) підготовка до практичних занять із курсу;
- 3) виконання аналітичних оглядів та узагальнень щодо особливостей функціонування фінансових систем розвинених країн та країн, що розвиваються;
- 4) аналіз статистичних даних міжнародних організацій (МВФ, Світового банку, ЄЦБ, ОЕСР, BIS тощо);
- 5) виконання індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ) та підготовка презентацій;
- 6) підготовка до участі у науково-практичних конференціях, та участь у конкурсах науково-дослідних робіт;
- 7) підготовка до модульного, поточного та підсумкового контролю знань.

Форми організації самостійної роботи:

- індивідуальне опрацювання теоретичного матеріалу;
- виконання практичних і розрахункових завдань;

- написання есе та рефератів з актуальних проблем розвитку фінансових систем;
- робота з офіційними сайтами міжнародних фінансових інституцій та фондових бірж;
- аналітична обробка статистичних матеріалів із подальшим формуванням висновків.

Очікувані результати самостійної роботи:

- систематизовані знання про структуру, функції та моделі фінансових систем зарубіжних країн;
- уміння застосовувати аналітичні методи для оцінки стану та тенденцій розвитку міжнародних фінансових ринків;
- здатність формулювати власні висновки та рекомендації щодо адаптації зарубіжного досвіду в Україні;
- підготовленість до участі в дискусіях, виконання контрольних завдань та складання підсумкового контролю знань.

Самостійна робота студентів забезпечує цілісне засвоєння матеріалу дисципліни та виступає важливим інструментом формування професійних компетентностей майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин.

4. ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ, ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ВИДАМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

4.1. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)

Позааудиторна самостійна робота студента денної форми навчання виконується у формі індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ). Кожному студенту видається окреме завдання за вибором. ІНДЗ передбачає опрацювання літератури за певною темою, яка закріплюється за студентом на 1-му практичному занятті, та підготовку звіту, що має таку структуру:

- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаної літератури та інформаційних джерел.

ІНДЗ виконується у письмовій формі та може бути предметом обговорення на практичному занятті. Обсяг роботи – до 20 сторінок форматом А4. У вступі (1–2 сторінки тексту) вказується актуальність теми, мета і поточні завдання роботи, її структура. В основній частині висвітлюється фактичний стан об'єкта дослідження (фінансової системи або її окремої ланки), проблеми його регулювання, вітчизняний та/або зарубіжний досвід їх вирішення, роль держави (суб'єкти регулювання, методи регулювання).

Пропонований перелік тем для написання ІНДЗ:

1. Бюджетна система США.
2. Прямі податки в США.
3. Непрямі податки в США.
4. Бюджетна система Канади.
5. Особливості фінансів підприємств та домогосподарств у ФРН.
6. Фінансова система ... (*країна за вибором*: Бельгія, Нідерланди, Люксембург, тощо).
7. Загальні основи побудови та функціонування фінансової системи Австрії.
8. Загальна характеристика фінансової та податкової систем Данії.
9. Загальна характеристика фінансової системи Швеції.
10. Особливості податкової системи Швеції.
11. Загальна характеристика фінансової системи Фінляндії.
12. Фінансування автономних спільнот у Іспанії.
13. Загальна характеристика фінансової системи Греції.
14. Загальна характеристика фінансової системи Португалії.
15. Фінансова система ... (*країна за вибором*: Польща, Угорщина, Чехія, Молдова, Словенія, Словаччина, Румунія, Болгарія, тощо).
16. Структура державних фінансів Польщі. Місцеві фінанси країни.
17. Особливості побудови та реформування фінансової системи Румунії.
18. Особливості побудови та реформування фінансової системи Естонії.
19. Особливості побудови та реформування фінансової системи Латвії.
20. Загальні основи побудови та функціонування фінансової системи Мальти.

21. Особливості побудови та реформування фінансової системи Болгарії.
22. Податкова система ... (країна за вибором: Канада, Мексика, Бразилія, Чилі, тощо).
23. Фінансова система ... (країна за вибором: Бразилія, Мексика, Чилі, Аргентина, Колумбія, Перу, Венесуела, Коста-Ріка, Куба, Нікарагуа, Панама, тощо).

Вимоги до оформлення звіту з ІНДЗ. Шрифт – *Times New Roman*, кегль – 14; Поля: зверху, знизу, зліва – 2 см; справа – 1 см; Міжрядковий інтервал – 1,5; Вирівнювання тексту здійснюється по ширині. Нумерація сторінок наскрізна (номер ставиться у правому верхньому кутку, без крапки). На титульній сторінці номер сторінки не вказується.

Такі заголовки як «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ» нумерації не мають, а їх назви як і назви розділів пишуть великими літерами. Підрозділи у межах основної частини нумерують у межах розділів (напр.: 1.1 (перший підрозділ першого розділу), або 2.3 (третій підрозділ другого розділу).

Таблиці, формули, ілюстрації нумерують послідовно в межах кожного розділу (напр., Таблиця 2.2. (друга таблиця другого розділу). Таблицю розміщують після першого згадування про неї у тексті. Посилання на інформаційні джерела та літературу у тексті роблять у квадратних дужках [4, с. 53].

Якість виконання ІНДЗ залежить від якості пошуку та аналізу інформації, наповнення звіту, його оформлення. Обов'язково використання додаткових джерел: періодичні економічні видання, статистика, офіційні сайти.

Рекомендовано використовувати наступні джерела інформації при підготовці ІНДЗ:

1. Сайти міжнародних організацій та їхні звіти:
 - 1.1. Міжнародний валютний фонд (IMF). *World Economic Outlook (WEO)* – офіційні публікації та база даних. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
 - 1.2. Світовий банк (World Bank). *World Development Indicators (WDI)* – інтерактивна база даних. URL: <databank.worldbank.orgwdi.worldbank.org>
 - 1.3. Європейський центральний банк (ECB):

- *Annual Report* – щорічні офіційні звіти. URL: https://www.ecb.europa.eu/press/annual-reports-financial-statements/annual/html/index.en.html?utm_source=chatgpt.com
- *Financial Stability Review* – огляд фінансових ризиків. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/financial-stability-publications/fsr/html/index.en.html>

- 1.4. Банк міжнародних розрахунків (BIS). *Annual Report* – офіційний щорічний звіт. URL: https://www.bis.org/about/areport/index.htm?utm_source=chatgpt.com
- 1.5. OECD. Financial Market Trends, Economic Outlook. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/economic-outlook.html>
2. Навчальні та наукові видання
3. Офіційні портали Міністерств фінансів зарубіжних країн
4. Фондові біржі та фінансові регулятори
5. Аналітичні та статистичні ресурси

Таблиця 4.1 – Шкала оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання

Підготовка ІНДЗ		Представлення звіту з ІНДЗ (довідь та презентаційні матеріали)	Разом
основна частина	оформлення		
0-7 б.	0-3 б.	0-10 б.	до 20 б.

4.2. Вимоги до підготовки презентації ІНДЗ

Кожне ІНДЗ може бути представлене на практичному занятті у вигляді виступу-презентації. Звіт готується у позааудиторний час.

Послідовність та методика підготовки:

1. Обрати тему ІНДЗ для презентації.
2. Визначити мету, завдання, встановити критерії оцінювання.
3. Працювати над виступом з моменту видачі завдання.
4. Проведення консультування студентів викладачем у процесі підготовки ІНДЗ.
5. Використання технічних засобів (ноутбук, проектор).
6. Підготовка роздаткових матеріалів (за бажанням студента).
7. Визначення черговості виступів (перевага надається звітам, які відповідають плану практичних занять).

Загальні вимоги. Тривалість виступу – до 7 хв.; 3–5 хв. після презентації ІНДЗ відводиться на запитання викладача та слухачів. Далі

відбувається підсумування результатів презентації ІНДЗ і внесення балів у електронний журнал.

Критерії оцінювання презентацій та доповідей (по 0–2 бали):

1. Відповідність завданню та глибина розкриття теми.
2. Презентабельність, наочність, відповідність слайдів матеріалам у звіті, темп та якість подання.
3. Логічність, чіткість, зрозумілість.
4. Аргументованість.
5. Відповіді на запитання.

Разом: до 10 балів.

5. КАРТКА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Картка оцінювання видів самостійної навчальної діяльності здобувачів наведена в таблиці 5.1.

Таблиця 5.1 – Карта оцінювання самостійної роботи студентів

№ з/п	Види самостійної роботи	Терміни виконання	Форма контролю та звітності	Максимальна кількість балів
1	Відвідування лекційних занять	за розкладом	журнал викладача	1 б. за одне заняття
2	Відвідування практичних занять	за розкладом	журнал викладача	1 б. за одне заняття
3	Підготовка та захист ІНДЗ	за розкладом	захист ІНДЗ	10 б. за звіт
4	Виступ-презентація за обраною темою ІНДЗ	за розкладом	електронна версія мультимедійного супроводу	10 б. за презентацію та захист звіту
5	*Підготовка реферату на обрану та узгоджену тему	протягом семестру	реферат	5 б. за один реферат
6	*Написання звіту про ексклюзивне дослідження	протягом семестру	звіт	10 б. за один звіт
7	*Аналітичний огляд наукових публікацій	протягом семестру	аналітичний огляд	10 б. за один огляд

№ з/п	Види самостійної роботи	Терміни виконання	Форма контролю та звітності	Максимальна кількість балів
8	*Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції	протягом семестру	довідка про виступ	5 б. за один виступ
9	*Публікація статті в наукових виданнях	протягом семестру	опублікована стаття	15 б. за одну публікацію
11	*Виконання індивідуальної навчально-дослідної роботи за обраною темою	протягом семестру	ІНДР	15 б. за один

** Зірочкою позначені види навчальної діяльності, які надають студенту можливість отримати додаткові бали поточного оцінювання (сумарно з обов'язковими видами завдань – до 60 балів), є необов'язковими.*

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ (теоретичні питання)

1. Розкрити сутність, структуру та функції фінансової системи зарубіжних країн.
2. Визначити основні елементи фінансової системи та їх взаємозв'язок.
3. Охарактеризувати особливості формування фінансової системи США.
4. Дати характеристику фінансової системи Великої Британії та її специфіки.
5. Проаналізувати фінансову систему Німеччини та Франції (континентальна модель).
6. Розкрити особливості фінансової системи Японії та Китаю.
7. Пояснити суть англо-американської та континентальної моделей фінансових систем.

8. Вказати переваги та недоліки змішаної моделі фінансових систем.
9. Визначити роль центральних банків у фінансових системах зарубіжних країн.
10. Охарактеризувати механізми проведення монетарної політики у провідних країнах світу.
11. Дослідити функціонування комерційних банків у різних моделях фінансових систем.
12. Пояснити роль небанківських фінансових установ у розвитку економіки.
13. Розкрити сутність та функції фондових ринків зарубіжних країн.
14. Проаналізувати діяльність провідних світових фондових бірж (NYSE, LSE, TSE тощо).
15. Визначити особливості функціонування фінансових ринків країн, що розвиваються.
16. Оцінити вплив транснаціональних корпорацій та банків на світову фінансову систему.
17. Охарактеризувати діяльність МВФ, Світового банку, ЄБРР у контексті розвитку фінансових систем країн.
18. Пояснити роль міжнародних платіжних систем у глобальній економіці.
19. Дослідити сутність та тенденції процесів фінансової глобалізації.
20. Визначити ризики та переваги глобалізації для національних фінансових систем.
21. Розкрити досвід фінансової інтеграції в Європейському Союзі.
22. Порівняти фінансові інтеграційні процеси у ЄС, NAFTA, АСЕАН та інших об'єднаннях.
23. Оцінити сучасні тенденції розвитку світових фінансових ринків.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Гербич Л. А. Фінансові та кредитні системи зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 440 с.

2. Карлін М. І., Івашко О. А. Фінансові системи країн Європейського Союзу: підручник. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 384 с.
3. Кочетков В. М. Міжнародна фінансова система. Ліра-К, 2023. 270 с.
4. Савастєєва О. М. Фінансові системи зарубіжних країн : навчальний посібник. К.: ФОП Гуляєва В. М., 2019. 177 с.
5. Грубляк О. М., Юрій Е. О. Світова фінансова система: навч. посіб. Чернівці. Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 217 с.

Додаткова література

6. Благун С. І. Фінансові інновації як елемент фінансової системи. Вісник Хмельницького національного університету. 2021. №6. Том 2. С. 152-157.
7. Герасимчук З. В., Корецька Н. І., Різник Н. С., Галушак В. Л. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн. Гельветика. 2020. 572 с.
8. Деркач Т. Компаративний аналіз фінансових систем Канади і США. *Світ фінансів*. 2020. (1(62)). С. 107–117.
9. Дудченко В. Ю. Роль та функції центрального банку у фінансовій системі. Науковий вісник Полісся. 2020. №1(20). С.60–66.
10. Карлін М.І, Фінансова система України : навч. посіб. К. : Знання, 2017. 324 с.
11. Карлін М. І., Проць Н. В. Фінанси зарубіжних країн: конспект лекцій для студентів заочної форми навчання за скороченою формою навчання. Луцьк : Вежа-друк, 2022. 103 с.
12. Кобзева Т.А. Зарубіжний досвід управління фінансовою системою та можливості його використання в Україні (на прикладі Сполучених Штатів Америки). *Верховенство права*. 2017. №1. С. 172–177.
13. Нестеренко А. С. Моделі організації сучасної фінансової системи. *Держава та регіони*. 2024. № 4 (86). С. 210–217.

14. Онишко С., Венгуренко Т. До питання домінант концептуальної трансформації відносин у ланцюгу “фінансова система – фінансовий ринок – фінансове посередництво”. *Проблеми та перспективи економіки та управління*. 2021. №1(25). С. 111–116.
15. Орехов М. О. Структурні трансформації фінансових систем в умовах глобальної діджиталізації. *Економіка і організація управління*. 2018. № 3 (31). С. 127–136.
16. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Девяткіна Н. З., Петик Л. О. Банківська система : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
17. Сіденко С., Рогач О. Міжнародні фінансові центри. Центр учбової літератури, 2022. 260 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Державна служба статистики України : вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Законодавство України : вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
3. Міністерство закордонних справ України : вебсайт. URL: <https://mfa.gov.ua/>
4. Міністерство фінансів України : вебсайт. URL: <https://minfin.com.ua>
5. Національний банк України : вебсайт. URL: <https://bank.gov.ua/>
6. Світова фінансова система. Як все влаштовано. УНІВЕР. Інвестиційна група : вебсайт. URL: https://www.univer.ua/invest-map/svitova-finansova-sistema-yak-vse-vlashtovano?srsId=AfmBOor0x5aog5N_NFPl8SjMDumz3xGXUmdVT4_k8ERlsnjX5x7yvGyL
7. EdEra — українська студія онлайн-освіти : вебсайт. URL: <https://ed-era.com>
8. EU budget 2023: Empowering Europe to continue shaping a changing world. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3473
9. European Central Bank (ECB). URL: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>

10. Economic Co-operation and Development (OECD). URL: <http://www.oecd.org/>
11. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). URL: <https://www.ebrd.com/home>
12. European Council. EU long-term budget for 2021-2027: Council concludes the mid-term revision. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/02/28/eu-long-termbudget-for-2021-2027-council-concludes-the-mid-term-revision/>
13. European Parliament. Implementation of the budget. URL: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/30/implementation-of-the-budget>.
14. Food and Agriculture Organization (FAO). URL: <http://www.fao.org/home/en/>
15. IMF International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org>
16. International Atomic Energy Agency (IAEA). URL: <http://www.iaea.org/>
17. International Finance Corporation (IFC). IFC. URL: <https://surli.cc/wofxnn>
18. Prometheus – платформа для онлайн-освіти та професійного розвитку : вебсайт. URL: <https://prometheus.org.ua/>
19. World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/ext/en/home>